

Kırsal Turizm İle Kültürel Turizmin Bütünleşmesi

Davut KODAŞ¹

Sibel SÜ ERÖZ²

¹ Kırklareli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, KIRKLARELİ

² Kırklareli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, KIRKLARELİ

Özet

Turizmden beklentilerin değişmesi ve seyahat güdülerinin çeşitlenmesi ile birlikte, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından bugüne kadar turizm denilince akla ilk gelen geleneksel kitle turizmine alternatif olarak son yıllarda değişik turizm şekillerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Alternatif turizm türleri, kitle turizminin dönemsel özelliklerinden kurtarılmasıyla, turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılmasına katkıda bulunmakta; kitle turizminin genel karakteristiği olan tekdüze turistik tüketime alternatif tüketim modelleri sunmak yoluyla, günümüzden geleceğe turizm sektörünün devamlılığını güvenceye almaktadır. Kırsal turizm bölgenin gerek doğal kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir bir biçimde kullanılmasında; gerekse ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan gelişmesinde katkı sağlayan önemli bir alternatif turizm türüdür. Turizmin temel bileşenlerinden olan doğal kaynakları koruyarak kullanma bilinci ile hayata geçirilen kırsal turizm, bu özelliği ile de alternatif turizm türleri arasında önemli bir yere sahiptir. Diğer bir alternatif turizm türü olarak kültürel turizm; doğal ve tarihsel varlıklara yönelik turistik talebin artış göstermesiyle birlikte önem kazanmıştır. Kültürel turizm, kırsal turizm arzı ile iç içe geçmiş olan bir alternatif turizm türüdür. Doğal ve tarihi kültürel varlıkların bulunduğu bölgelere yapılan kültürel turlar, doğrudan doğa içinde gerçekleştirmelerinden ötürü, kırsal turizm kapsamında da değerlendirilmektedir. Çalışmanın amacı, kültürel turizmin kırsal turizmi tamamlayıcı fonksiyonunu açıklamak olacaktır.

Anahtar kelimeler: Kırsal Turizm, Kültürel Turizm, Alternatif Turizm, Kültürel Miras

Integration of Rural Tourism With Cultural Tourism

Abstract

With the changes in expectations of tourism and diversification motives of travel, right after the Second World War up to now, as an alternative to the traditional mass tourism which comes to mind when the tourism is mentioned, on the contrary alternative types of tourism has emerged in recent years. With the recovery of seasonality feature of mass tourism, alternative types of tourism have contributed to tourism activities spread of all the year; By providing an alternative of the monotonous tourist consumption which is a general characteristic of mass tourism, ensures sustainability of the tourism sector from the present to the future. Rural tourism, not only with natural sources conservation and use as sustainable manner; but also is an important type of alternative tourism which contribute the development of economic, social and cultural aspects in the region. Rural tourism with which is implemented with a sense of protection and use of natural resources that is a basic component of tourism, has an important place among the alternative types of tourism. Another alternative type of tourism; cultural tourism has become more important by demonstrating the increase in touristic demand for the natural and historical assets. Cultural tourism which is an alternative type of tourism, intertwined with rural tourism supply. Since they have occurred directly in the nature, cultural tours to natural and historic cultural assets in region, has been also assessed in scope of rural tourism. The purpose of this study, will be examine the complementary function of cultural tourism in the rural tourism.

Key words: Rural Tourism, Cultural Tourism, Alternative Tourism, Cultural Heritage

GİRİŞ

1970 ve 1980'lerde turizm faaliyetlerine yoğun bir katılımın olması, hizmet kalitesine ve alternatif turizm türlerine odaklanılması bakımından gelişme gösteren turizm, (Gartner,1996) bölgelerin ekonomilerini, doğal ve kültürel çevrelerini etkilemektedir. Ancak; bu her zaman olumlu etki yaratmayabilir. Nitekim, son zamanlarda geleneksel kitle turizminin arzını oluşturan sahil bölgeleri ve yakınındaki yerlerin doğal ve kültürel değerleri ekonomikleşme ve ticarileşme sonucunda değiştirilerek özlerini kaybetmektedir. Bu nedenle, doğal ve kültürel kaynakları koruma bilinci aşılayan ve bu değerleri sürdürülebilir turizm kapsamında ele alan eko-turizm türlerinden biri olan kırsal turizm ve

onunla bütünleşen kültürel turizm, kitle turizmine alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Ülkeler, bu turizm türlerinin ekonomik, sosyal ve kültürel katkılarından pay alabilmek için bu yönde etkili ve uygulanabilir politikalar geliştirerek sürdürülebilir turizmin gereklerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar.

Turizm, yerel halka turistik aktivitelerle iş fırsatları sunabilir. Mevsimsel olabilen yerel uygulamalı işler yerel halka iş becerilerini geliştirmek için çok değerli fırsatlar sağlar ve onların birer yerel zanaatkar, çiftçi ve gıda üreticisi olmalarına olanak verir. Bu değerlendirme, miras turizmi (bazen, kültürel turizm olarak değerlendirilir) doğa tabanlı turizm ve agriturizmi de içine dahil ederek bir çok farklı turizm stratejisine dayalıdır (Brown, 2008).

Bu çalışmada, turizm stratejilerinden olan kırsal ve kültürel turizm üzerine yoğunlaşmış ve aralarındaki birbirini tamamlayan bütünsel ilişkiden bahsedilmiştir. Kültür turizmi, insanların her zaman ikamet ettikleri yerlerden, kültürel ihtiyaçları tatmin etmek üzere bilgilenecek amacıyla kültürel çekiciliklere doğru seyahat etmesi şeklinde tanımlanabilir (Beeho ve Prentice, 1997). Kırsal turizm ise içinde kültürel turizmi, tarım turizmini, çiftlik turizmini ve eko-turizmi barındıran sahil turizmine alternatif bir turizm türü olarak tanımlanabilir. Bu çalışmanın amacı, hem kırsal turizm, hem de kültürel turizmin önemini, birlikte yapılabileceğini ve birbirlerini tamamlayıcı rollerinin olduğunu göstermektir.

1. Kırsal Turizm

1.1 Kırsal Turizm Kavramı

Kırsal turizm, sürdürülebilirlik kapsamında kırsal alanların sosyal ve ekonomik gelişimine katkı göstermesi bakımından artan bir şekilde ilgi gören ve gelişmekte olan bir turizm çeşididir (Perales, 2002; Pina ve Delta, 2005). Farklı bir ifadeyle tanımlayacak olursak kırsal turizm dünyanın pek çok ülkesinde insanları tatil için kırsal alanlara çekebilen kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen aynı zamanda diğer turizm türleriyle kolay entegre olabilen bir turizm türüdür (Soykan, 2003). Bir başka tanıma göre; kırsal turizm pazarlama aktiviteleri ve arz yönetiminin önemini öne süren yaklaşımları barındıran bir turizm ürünüdür (Pakurar ve Olah, 2008). Özünde, bu tür faaliyetler, hafta sonları veya tatiller sırasında bir çok kırsal özelliğin dönüşümü ile turistlerin kiraladıkları öncelikle tarımsal aktiviteleri içeren eğlenme amaçlı gidilen yerleri tanımlamaktadır (Enk, Amaral ve diğ. 2010).

Kırsal alanların tanımının yapılması, kırsal turizm kavramının oluşması için öncelik oluşturmaktadır. Çünkü kırsal alanlar çoğu zaman tarım ve hayvancılığın temel ekonomik faaliyet olduğu; fakat bunun yanında turizm, küçük ve orta ölçekli sanayi ve el sanatları gibi diğer ekonomik faaliyetlerinde yapıldığı, üzerinde köy, pazar gibi sosyal ve ekonomik yapılar bulunan, ekolojik açıdan değerli ve kentsel alanlarla devamlı etkileşim içinde bulunan mekanlar olarak tanımlanmaktadır. (Avcıkurt ve Köroğlu 2008).

1.2 Kırsal Turizmin Önemi

Kırsal turizm; kent merkezinde yaşayan insanların dinlenme ihtiyacını karşılaması, değişik turizm türleriyle uyum sağlayabilmesi ve tarımla kolay uyum sağlaması bakımından birçok ülkede geliştirilmeye çalışılan bir turizm haline gelmiştir (Soykan, 2001; Fleischer ve Tchetchik, 2005). Değişen turizm anlayışının ve değişiklik gösteren kırsal koşulların bir sonucu olarak ortaya çıkan kırsal turizm, yöresel kültürleri ve yaşam biçimlerini tanımak isteyen turistlerin, geleneksel yaşam biçimlerini ve özelliklerini korumaları sebebiyle, kırsal alanları tercih etmeleri, kırsal bölgelerin gelişmesine

ve kalkınmasına katkıda bulunmaktadır (Avcıkurt ve Köroğlu.2008).

Turizmin yıl içindeki dağılımını etkileyen ve turizm sezonunun süresini belirleyen ülkenin coğrafi koşulları, turistik talep, turizm türü ve politikası gibi bazı faktörler vardır ki; bu faktörler birçok çevresel sosyal ve kültürel sorunlara yol açmakta ve ekonomik beklentiler karşılanamamaktadır; fakat kırsal turizmin mevsimsel olma özelliği olmadığından bulunulan ortama ve mevsimine göre değişik turizm aktivitelerinin yapılabilmesi ülke turizmi için kırsal alanların önemini giderek arttırmaktadır (Soykan, 2003). Diğer bir deyişle kırsal turizm ülkemizde son yıllarda şekillenen turizmin coğrafi mekana ve zamana yayılımı ile ilgili politikalarıyla da örtüşen bir nitelik taşımaktadır.

Türkiye’de kırsal turizmin önemi son yıllarda giderek anlaşılmağa başlanmış ve turizm politikaları içerisinde sıklıkla adı geçen geliştirilmesi gerekli alternatif turizm türlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünyadaki değişen tatil anlayışı ile birlikte insanların deniz kum güneş eksenli tatil anlayışlarından uzaklaşmaları, teknolojinin ve bilginin hızlı yayılımı vb. nedenlerle seyahat edenlerin farklı güdülerle tatil aktivitelerine katılmaları ve farklı deneyimler edinmek istemeleri, metropol şehirlerde artan betonlaşmanın ve kalabalıklaşmanın vermiş olduğu yorgunluğu daha sakin ve doğal ortamlarda atmak istemeleri vb. nedenler kırsal turizmin öncelikli olarak geliştirilmesini gerekli kılmakta ve öneminin daha da artacağına işaret etmektedir. Kırsal turizm ayrıca, doğal ve sosyo-kültürel mirasın korunmasında, yöresel kalkınmaya destek vererek bölge halkının sosyal ve ekonomik açıdan yaşam kalitesinin yükselmesine katkıda bulunan bir turizm çeşididir. Bramwell; kırsal turizme katılanların daha zengin, daha iyi eğitilmiş ve kalite arayanlardan oluştuğunu ve tatillerinde ortalamasının üzerinde harcama yaptıklarını belirtmektedir (Page ve Getz, 1997). Bu yaklaşımla; sürdürülebilir turizm anlayışıyla uyumlu olan kırsal turizmin hem mikro hem de makro açıdan ülke turizmine önemli katkıların olduğu söylenebilir. Bu açıdan düşünüldüğünde, turizmin çeşitlendirilmesi ve dört mevsime yayılması amacıyla ülke ekonomisine olumlu etki gösteren alternatif turizm türlerinden biri olan kırsal turizm bölgelerinin tespit edilmesi, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması yerinde olacaktır.

2. Kültürel Turizm

2.1 Kültürel Turizm Kavramı

Kültür turizmi, yeni kültürleri tanıma, geçmişteki kültürleri merak etme duygusuna dayanan, insanların kendi kültürlerinin eğlence yanlarıyla beraber diğer grupların kültürlerinin de de açık olan yanlarıyla ilgili turizm faaliyetlerinin bütünüdür. Kültürel turizm, insanların kültürel açıdan zengin yerleri görmek, kaybolmaya doğru giden yaşam biçimlerini öğrenmek ve izlemek, kültürel değerleri bir anı olarak korumak

amacıyla yaptıkları geziler ile ilgili turizm çeşididir (Batman ve Oğuz,2008). Diğer bir tanıma göre de kültürel turizm festival, folklor, tiyatro, sergi gibi sanat etkinliklerine katılmak, geçmiş ve yaşayan uygarlıklar ile kültürel değerleri tanımak, tarihi yerleri ve toplumun yaşam tarzlarını görmek amacıyla yapılan geziler bütünüdür (Aydın, 1990, Akt. Emekli, 2006).

Kültür turistleri gittikleri bölgenin insanların yaşam tarzlarını, tarihlerini, sanatlarını, endüstrilerini ve boş zaman uğraşlarını öğrenmek istemektedirler (Waitt, 2000). Kültür turizmi, bu bağlamda kültür turistlerine bu olanakları sağlamak için sürdürülebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde ve aynı zamanda kitle turizmine karşı bir hareketle oluşan bir alternatif turizm türüdür.

2.2 Kültürel Turizmin Önemi

Bir yerin kültürü geniş bir anlamı ifade etmektedir. Bu anlam içerisinde değerler, inançlar, tutumlar, semboller (örneğin gelenekler, görenekler, yöresel kıyafetler, sanat) ve yerel halkın öğrenilebilen davranış biçimleri sıralanabilir. Ayrıca kültür toplumun geçmişte ve günümüzde süregelen bir çok yönünü kapsar. Tarihi ören yerleri, binalar gibi fiziksel nesnelere ve adetler, şarkılar, danslar gibi görenekler de toplum kültürünü yansıtmaktadır. (Chloe, 2001).

Dünyamızda kıyı turizmin hemen hemen doyuma ulaşması ve insanların artık kıyı turizminin yanında daha çok doğa ile bütünleşmek istemeleri ve geçmiş kültürlerin izlerini yerinde görme arzuları neticesinde, kültürel temaslar, yaşam tarzı, inanç sistemleri, el sanatları, yöresel mutfak, eğlence biçimleri ilgi çeker olmuştur. Bu nedenle kültürel özelliği olan kentler önemli turizm destinasyonları haline gelmiştir (Tapur, 2009). Kültür turizminin bir yöreye yaşam bakımından sağladığı etkiler şöyle sıralanabilir: (Richards, 1994. Akt. Avcioğlu ve Hacıoğlu, 2008)

- Toplumların ülkelerin ortak miraslarını öğrenmesine fırsat sağlaması,
- Bölgeye dışarıdan gelen turistleri etkileyecek yöreye ait kültürel değerleri ve yaşam biçimini tanıtmaya fırsatı sağlaması,
- Uluslararası işbirliğinin ve özelliklerinin ortaya çıkarılması,
- Bölgenin kültürel yapısının geliştirilmesi,
- Ekonomik faaliyetleri sınırlı bölgelerde gelir ve istihdam yaratması,
- Turizm sezonunun uzatılması ve ülke turizm coğrafyasının genişletilmesi,
- Doğal çevrenin duyarlı bir şekilde korunması.

Kültürel turizm potansiyeli bakımından Türkiye çok zengin değerlere sahiptir. Turistik çekicilikler kapsamında kıyı turizminden sonra ikinci sırayı oluşturan kültürel turizm, kültürel değerlerin görülmesinin yanı sıra değişik kültürlerin karşılıklı etkileşim sağlaması hususunda önem arz etmektedir. Eğitim düzeyinin yükselmesi ile beraber bireyler, özellikle dünyadaki orta yaş ve üstündekiler,

dünyanın çeşitli bölgelerini, tarihini ve kültürel eserlerini yakından görmek ve irdelemek amacıyla seyahat etmektedirler (Batman ve Oğuz,2008). Çünkü, eğitim düzeyi artan bireyler dünyanın çeşitli bölgelerini, tarihini ve kültürel değerlerini yakından görmek ve irdelemek istemektedirler (Kozak vd, 2001). Bu nedenle de, deniz turizminin yoğunlaştığı turizm bölgelerindeki kültürel değerlerimizi koruma ve tanıtmaya dışında kırsal bölgelerde bulunan kültürel değerlerin de tanıtımı giderek önem kazanmaktadır. Bunun sebebi farklı amaçlarla seyahat etmek isteyen bireylerin artık kırsal alanlara yönelmeleri ve bu bölgelerdeki kültürel değerleri tanıma istekleridir. Bu yüzden de kültürel turizmin önemi sürdürülebilir turizm bağlamında kırsal alanlarda da hissedilmektedir. Bireyler kırsal turizm etkinliklerini gerçekleştirirken hem gittiği yörenin kültürünü, tarihini, uygarlık geçmişini öğrenmekte hem de alışılmış kitle turizminden uzak bir şekilde doğayla bütünleşerek farklı tecrübeler yaşamaktadırlar.

3. Kırsal Turizm ve Kültürel Turizm İlişkisi

3.1 Çevre ve Kırsal Turizm

Doğal çevre, insanın oluşumuna herhangi bir katkıda bulunmadığı, hazır bir çevredir. Yaşanılan doğal çevreyi, bugün ve gelecekte çekici kılabilen turistik yöreler; beşeri yapısıyla beraber turistik tesisleri ve doğal peyzaj ile birlikte mimari yapı özelliklerini dengeli bir şekilde bir araya getirdiklerinde turizmin ekonomik yararlarından daha fazla pay alabileceklerdir (Demir ve Çevirgen, 2006). Kırsal coğrafi ortamların önemi, doğal ve kültürel yapılarıyla kent insanların, kalabalıklaşma ve betonlaşmanın verdiği stres, yorgunluğu ve artan rekreasyon gereksinimlerini karşılamaları konusunda son yıllarda artmaktadır. Aynı zamanda, kırsal alanlarda var olan doğal çevrenin yanında kültürel değerlerinin de bulunması bölge için vazgeçilmez bir alternatif turizm çeşidi olan kültürel turizmin değerini de arttırmaktadır. Zira; insanlar hem doğal çevresi için hem de sakin bir tatil geçirmek amacıyla gittikleri kırsal alanlarda yörenin kültürel değerlerini de öğrenerek farklı bir tatil geçirmiş olacaklarından dolayı işte bu noktada sadece kırsal alanlardaki doğal çekiciliklerin değil aynı zamanda kültürel çekiciliklerin de ön plana çıkarılması turizmin sürdürülebilirliği açısından önemli sayılmaktadır.

Turizm olayının ekonomik ve sosyal boyutunun büyük olması, gerçekleştiği bölgelerdeki kontrolünü zorlaştırmaktadır ve turizmin çevre üzerinde olumlu etkileri kadar olumsuz etkileri de olduğu görülmektedir. Nitekim; kırsal turizmin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden yöreye sağlayacağı yararların yanında kontrolsüz kullanım sonucunda doğal kaynakların aşırı kullanılması, doğal alanların, tarihsel değerlerin ve yöresel özelliklerin tahrip edilmesi gibi olumsuz çevresel etkileri de olabilmektedir. Bunun nedeni, kırsal turizm bölgelerinin hassas ekosistemlere sahip olması ve bu bölgelerde yapılacak herhangi bir turizm hareketinin

doğal kaynakların yok edilmesine hatta çevre kirliliğinin yaratılmasına sebebiyet verebilmesidir (Avcıkurt ve Köroğlu, 2008). Turizmde plansız gelişmeler doğal ve kültürel değerlerin bozulmasına neden olabilmektedir. Gelenekler, dil gibi kültürel kaynaklar gelişen turizmde olumsuz etkilenebilir ya da arkeolojik kalıntılar, tarihi eserler, mimari tarzlar gibi insan yapımı kaynaklar zarar görür ve bölgenin ekosisteminin de bozulmaları ortaya çıkar (Demir ve Çevirgen, 2006). Kırsal alanlarda turizm olayı gerçekleştirilirken ve çevrenin çekiciliklerinden faydalanma sürecinde kırsal alanları planlı bir şekilde kullanmak son derece önemlidir. Aksi takdirde, sürdürülebilir turizm bağlamında kıyı turizmin egemenliğinden kurtulmamız imkansız bir hal alacaktır.

3.1.1 Kırsal Turizmin Kültürel Değerleri Koruyucu Rolü

Bir bölgenin kültürel çevresi; eskiden kalan tarihi alanlar, tarihi müzeler, kiliseler, mimar yapılar ve tarihi anıtlar gibi fiziksel kültür unsurlarının yanı sıra etnik topluluklar ve örgütlerin paylaştığı kültür özelliklerini belirten kültürel varlık unsurlarından meydana gelmektedir (Kolb, 2006).

Ülkemizin doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde ekonomik değere dönüştürülmesi için en uygun ekonomik kalkınma yolu olarak düşünülebilen ekoturizm, doğal ve kırsal alanlarda doğal ve kültürel mirasın korunmasında önemli katkıları olabilecek bir turizm türüdür (Tuna, 2007). Bu nedenle, ülkemizde ekoturizm kapsamında gerçekleştirilen kırsal turizmin geliştirilmesi ve planlı bir şekilde uygulanması, sadece doğal değerler değil, aynı zamanda kültürel değerlerin de korunması ve iyileştirilmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Şöyle ki; kırsal turizmin olumlu sosyal ve ekonomik etkileri yerel halk tarafından hissedildiğinde, yerel halkın bu etkilerin sürekliliği için gerekli olan değerlerden biri olan kültürel mirasın korunması ihtiyacını benimseyecekler ve kırsal turizmi gerçekleştirirken; aynı zamanda kültürlerine de sahip çıkacaklardır. Nitekim; örnek verecek olursak Kapadokya'da ki kültürel turizmin yanında kırsal turizmin yaygınlaşması, kırsal alanlarda yaşayan insanların yöredeki kültürel değerlere daha fazla önem vermelerini sağlayacaktır. Yine örneğin; Kırklareli kentinin Vize ilçesinin sakin şehir (Citta Slow) adayı olmasıyla beraber, yörenin doğal ve tarihi çekiciliklerinin yanında, kültürel değerleri de ön plana çıkmış olacak ve yöre halkının bu yerel kültürlerini hatırlaması sonucunda bu değerleri yaşatma ve koruma duyguları gelişebilecektir. Tüm bu öngörülerden yola çıkarak kırsal turizmin kültürel değerleri koruyucu özelliğinden bahsetmek mümkün olabilmektedir.

Bütün bu olumlu gelişmelerin yanında doğal ve kültürel değerlere yönelik olumsuz gelişmeler de kırsal turizm gerçekleştirilirken olasıdır ancak; yine de kıyı turizminin doğaya verdiği tahribattan daha azdır, yine de etkili proaktif kırsal turizm politikalarıyla bu olası tehlikeleri en aza indirmek mümkündür.

3.2 Kültürel Turizmin Kırsal Turizmle Kaynaşması Ve Arz Potansiyeli Yaratması

Sürdürülebilir yerel gelişme için büyük önem arz eden turizm sektörü, günümüzde artık çok çeşitli turizm türlerinin katılımıyla gelişme göstermektedir. Bu gelişmeler ışığında, turizm sezonunun coğrafi bölgelere eşit dağılması, hem ülkenin doğal kaynaklarını bilinçli bir şekilde kullanma olgusunu geliştirmiş hem de doğal çekiciliklerinin fark edilmesini sağlamıştır ve bunlardan elde edilebilecek sosyal ve ekonomik etkiler, bölgelerin gelişmesine olanak sağlaması açısından önem arz eden bir durum haline gelmiştir.

Kültür turizminin amaçları arasında, mevcut kültürel değerleri korumak, vazgeçilen kültürel değerleri yeniden canlandırmak ve yaşatmak, yerel halkta mekansal ve kültürel olarak bir bölge bilinci oluşturmak, altyapıyı ve üst yapıyı bölgenin kültürüne uygun geliştirmek ve önceliğin yerel halka verilmesini sağlamak sayılabilir (Kozak, 2009). Bu amaçlar doğrultusunda kültürel turizmin sadece kent merkezlerinde değil aynı zamanda kırsal alanlarda da yapılabilmesi, ülkemizin coğrafi özellikleri ve her bir bölgesinde farklı doğal ve kültürel değerlerin olması sayesinde mümkün olabilmektedir. Çünkü geçmişten bugüne, içinde çeşitli uygarlıklar barındırmış ve bu uygarlıklarla beraber ülkemize taşınan çok farklı kültürel ve tarihsel değerlerin olması, ülkemiz için zengin bir turizm potansiyeli yaratmaktadır. Fakat bu kültürel çekicilikleri kırsal alanlarda bir turistik ürün haline dönüştürmekte henüz yapılması gerekenler tam anlamıyla yapılamamaktadır.

Günümüzde, sadece dünyada daha bilinir kültürel değerlerimiz tanıtılmakta ve bunlar üzerinden kültür turizmi yapılmaktadır. Oysa ki; kırsal alanlardaki doğal ve kültürel çekicilikler son zamanlarda talep görmekte ve iç pazarda kendini hissettirmektedir. İnsanların artık farklı seyahat dürtüleriyle hareket etmesi diğer turizm türlerinde olduğu gibi kırsal turizme olan talebi de arttırmıştır. Bu talep sonucu insanların kırsal alanlarda dinlenmek ve farklı bir turizm tecrübesi yaşamak istemeleri, doğal çekiciliklerinin yanı sıra kırsal alanlardaki kültürel çekiciliklerin de son derece önemli olduğunu hissettirmeye başlatmıştır ve bu doğrultuda kırsal turizmin kültürel turizmle bütünleşmesi çoğu kimseler tarafından artık benimsenmeye başlanmıştır.

Türkiye'nin kültürel ve kırsal turizm arz kaynakları birlikte düşünüldüğünde, ülkemizde çok geniş yelpazede sıralayabileceğimiz birçok kırsal bölge mevcuttur. Bu bölgelerin çoğunda doğal çekiciliklerin yanı sıra kültürel turizme konu olabilecek birçok bileşen vardır. Bu bileşenler, eski uygarlık kalıntıları ve bu kalıntıların sergilendiği müzeler, günümüze yansıyan gelenekler, yöresel inanışlar, yöresel mutfak ve yaşam biçimleri vb.'lerinden oluşmaktadır. Bu bileşenlerle beraber bir destinasyonun çekiciliğini arttıran, nesilden nesile aktarılan kültürel varlıkları, turistleri bölgeye çekme anlamında var olan değerlerin

daha fazla sembolikleştirilmesi ve değerlilik düzeyinin yükseltilmesi ile yeniden kullanımı sayesinde, o bölgenin temel pazarlayıcısı haline gelebilir (OECD, 2009). Bunu kırsal alanlarda veya kırsal alana yakın yerlerde gerçekleştirmek, aynı zamanda kültürel çekicilikler sayesinde bölgede kırsal turizm potansiyeli yaratabilir ve bölge halkına sosyal ve ekonomik kazançlar sağlayabilir. Örneğin, Kapadokya'da yapılan kültür turizmine ilave olarak kırsal turizmin uygulanması, ikisinin birbirini tamamlamasına katkıda bulunabilir. Unesco Dünya Miras Listesi'nde hem doğal hem de kültürel miras olarak yer alan Göreme çevresinde uygulanabilirliği kolay olan kırsal turizm ile kültürel çekicilikleri açısından ülkemizin birçok kırsal alanında gerçekleştirilebilen kültürel turizmin birbirilerini tamamlayıcı olmaları, bu genel turizm hareketinin ülke geneline yayılmasına olanak sağlayabilir. Göreme'nin sıra Unesco Geçici Dünya Miras Listesi'ne alınan Bursa yakınlarındaki Cumalıkızık Köyü de, hem kırsal hem kültürel turizm için uygun turizm merkezi olabilecek yerlerimizdendir.

Günümüzden 7 bin yıl öncesine ait kültürel verilere rastlanan Çorum'da, ilk organize devleti kuran Hititlerin ilk başkenti Hattuşaş Anadolu'nun kalbinde, UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmış ülkemizdeki dokuz kültürel değerden biridir. Hitit Uygarlığı en az Mısır Uygarlığı kadar eski ve zengin bir uygarlıktır. Hititlilerle Mısırlılar arasında yapılan Kadeş Antlaşması metin tabletlerinin Boğazköy'de bulunması kültürel turizm açısından önemli bir zenginliktir (www.cografya.gen.tr). Bu bilgilerden anlaşılacağı gibi Hattuşaş, önemli tarihi kültürel mirasa sahiptir. Bu kültürel değerlerin yanında, bölgede kırsal turizm potansiyeli yaratılarak kültürel turizmden elde edilecek turizm gelirlerini arttırmak muhtemeldir. Sözelimi Ankara'nın kuzeybatısında bulunan Beypazarı, eski kültürlerin izlerini taşımasından dolayı hem doğal değerler hem de tarihi değerler bakımından Türkiye'nin zengin yerleşimlerinden biridir (Uslu ve Kiper, 2006). Yine; Kırklareli Demirköy ilçesinin Bulgaristan'a sınırının olması ve Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u feth ederken kullandığı dökümhanelerin burada bulunması, Milli Park içinde olan ve Unesco Dünya Miras Listesi'ne girmek için çalışmalarına başlanılan Longoz Ormanları ve ikinci jeolojik zamana ait dünyanın en önemli mağaralarından biri olan Dupnisa Mağarası ve kültürel çekiciliğe tamamlayıcı olarak sakin şehir adayı komşu Vize ilçesi, gastronomik açıdan Atatürk'ün milli içecek olmasını önerdiği Hardaliye'nin vb. gastronomik özelliklere sahip Kırklareli ilinin kırsal turizm açısından turistik değerini arttırmaktadır. Görüldüğü gibi turistik destinasyon olabilecek bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Özetle bahsettiğimiz bu bölgelerin önemli özelliği, hem kırsal hem de kültürel turizmin bir arada yapılabilmesidir.

SONUÇ

Bacasız sanayi olarak nitelendirilen turizmin ülke ekonomisine ciddi katkısının olması ve değişen tatil anlayışı ile birlikte farklı çeşitlerde ortaya çıkması, araştırmaları alternatif turizm türlerine çekmiştir. Bireylerin seyahat etme amaçlarının son yıllarda çeşitlenmesiyle gelişme gösteren alternatif turizm türlerinin uygulanabilirliği ülkemiz açısından zor değildir. Turizmin sürekliliği için kültürel ve doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi anlamında kırsal turizm önemli bir alternatif turizm türüdür. Kırsal turizmin mevsimsel olmama özelliğinden dolayı her iklim türünde yapılabilmesi geleneksel deniz turizmine karşı ya da yanında bir hareket olarak algılanmasını doğurmuştur. Kentsel yaşamın giderek daha stresli ve baskıcı olması, deniz turizminin doğurduğu önemli çevresel olumsuz sonuçlar, kentlerdeki gürültü, insanların daha sakin ortamlarda dinlenmeye ihtiyaç duyması kırsal turizmi geliştiren faktörlerden bazılarıdır. Bunların yanında eskiye dönüş, nostaljik amaçlar, ekolojiye ilgi ve kırlarda kaybolmuş ya da keşfedilmemiş doğal ve kültürel çekicilikleri görme isteği de insanları kırsal turizme iten nedenlerdendir. Kırsal turizm arzları düşünüldüğünde, konaklama ve ilgili etkinliklerin yanında kültürel çekiciliklerin de sunulması elde edilecek kazançların artmasını sağlayabilir. Yani bir köy evinde ya da pansiyonunda yapılan kırsal turizmin süresi yine bu bölgede veya yakınlarında var olan kültürel değerlerin de (müze, tarihsel kalıntılar, yöresel etkilikler, kırsal kültür vb.) turizme hizmet etmesiyle uzayabilir. Yine aynı şekilde kültürel turların yapıldığı kırsal alanlarda mevcut turizm etkinliklerine ek olarak uygun konaklama alanlarının yaratılması çiftlik evlerinin kurulması aynı zamanda bölge için kırsal turizm potansiyeli oluşturabilir ve de kırsal alanlardaki kültürel çekiciliklere olan talep süresini uzatabilir.

Turistlerin kültürel mirasa ilgileri sonucunda gelişen kültürel turizm özellikle arkeolojik yerlerin, geçmiş medeniyetlere ilişkin değerlerle birlikte süregelen yaşam biçimleri, gelenek, görenek, el sanatları, yemek türleri ve alışkanlıkları gibi kültürel değerlere ilgi gösterilmesiyle gelişme göstermiştir. Türkiye'nin turistik ürün çeşitlendirme politikalarında kırsal turizmle birlikte yapılabilen ya da ayrıca ele alınabilen kültür turizmine ağırlık verilmelidir ve kültür turizmi bileşenlerinin tanıtımı yapılırken ülkemizin kırsal alanlarını da dahil ederek kırsal turizmin gelişimine destek olunmalıdır. Çünkü kırsal alanlardaki arkeolojik zenginlikler, geleneksel yöresel kültür ve eşsiz coğrafya kırsal ve kültür turizminin bir arada yapılabileceğini kanıtlar niteliktedir. Yalnız bu tanıtımlar yapılırken, reklamların geri dönüşleri ciddiyetle takip edilmelidir. Reklam yoluyla iletilen mesajlarda şu ana kadar gösterilmeyen titizlik artık turizmin geleceği için ciddiye alınmalıdır

aksi takdirde şu an olduğu gibi turistler ülkemizin kırsal ve kültürel güzelliklerinden habersiz sadece paket turlar aracılığıyla otellerde tatillerini yapacaklardır. Yalnız dikkat edilmesi gereken noktalardan biri kırsal turizmin kültürel turizmle eş değer tutulmamasıdır. Kırsal turizm diğer turizm türleriyle kolayca entegre olabildiğinden bunun gibi yanılsamalar olabilir. Bu çalışmada kültürel turizmin, kırsal turizmle bütünleşmesi ya da kırsal turizmi tamamlayıcı rolü olduğu üzerinde durulmuştur.

Özetle ülkemizin hem kırsal hem de kültürel anlamda çok zengin arz kaynaklarına sahip olması ve özellikle tarihinin çok eskilere uzanması ve bu zaman zarfında çok çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapması uluslararası turizm pazarında oldukça ilgi çekmektedir. Bu nedenle de, araştırma raporlarına göre Türkiye'ye gelen turistlerin deniz ve eğlence turizminden sonra en çok kültürel turizm amaçlı geldikleri göz önüne alındığında, sürdürülebilir turizme hizmet eden eko turizmin yanında kırsal ve onunla bütünleşen kültürel turizmin üzerinde daha fazla durulması turizmin gelecekte devamlılığı için önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksu, M., Kayabalı, C.(2006) Alternatif Bir Turizm Türü: Kültür Turizmi Yıl:45, Sayı:533
- Avcıkurt, C., Köroğlu, Ö.,(2008). Kırsal Turizm. C. Avcıkurt ve N. Hacıoğlu (Ed.) Turistik Ürün Çeşitlendirmesi (s.61-83). Ankara: Nobel
- Aydın, İ., (1990). Açıklamalı Turizm Terimler Sözlüğü, Aydın
- Batman, O., Oğuz, S.Ç.,(2008). Kültür Turizm. C. Avcıkurt ve N. Hacıoğlu(Ed.) Turistik Ürün Çeşitlendirmesi (s.189-208). Ankara: Nobel Yayın
- Beeho, A,J ve Prentice,R.C (1997). Conceptualizing the experiences of Heritage Tourist: A Case Study of New Lanark World Heritage Village, Tourism Managment, C.18 Sayı:2, 1997
- Brown, D,M .(2008) Rural Tourism: An Annotated Bibliography, Washington
- Chloe, Tam, Cultural Tourism : Singapore and Hong Kong, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hong Kong Universty, 2001.
- Demir , C., Çevirgen, A.(2006). Turizm ve Çevre Yönetimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Emekli, G., (2006), Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm, Ege Coğrafya Dergisi 15(2006), 51-59, İzmir
- Enk Martin Johannes, Amaral Graciela Larissa, Fernandes Matheus ve diğ. (2010). Rural tourism: A Risk Factor For Schistosomiasis Transmission In Brazil. Mem. Inst. Oswaldo Cruz vol.105, no.4, Rio de Janeiro, <http://dx.doi.org/10.1590/S0074-02762010000400032> (erişim tarihi: 2011)
- Fleischer, A., Tchetchik, A.(2005), Does Rural Tourism Benefit From Agriculture?, Tourism Managment , Vol: 26, No: pp:4,493-501

Gartner, W., (1996) Tourism Managment, John Wiley and Sons,Inc., Newyork.

Kolb, B. M. (2006). Tourism Marketing for Cities and Towns, Elsevier Inc. Oxford

Kozak, A, M., Bahçe S.A(2009). Özel İlgi Turizmi: Detay Yayıncılık, Ankara

Kozak, N.,M.,A. Kozak ve Metin Kozak (2001). Genel Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara

N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt, Turizmin Çeşitlendirilmesi, 2008. Nobel yayın Dağıtım

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (2009). The Impact of Culture on Tourism. http://www.em.gov.lv/images/modules/items/OECD_Tourism_Culture.pdf, Erişim Tarihi: 4Mart 2010.

Page Stephan, Getz Donald, 1997. The Business of Rural Tourism: International Perspectives, International Thomson Business Press.

Pakurar, M, Olah, J.(2008) Definition of Rural Tourism and Its Characteristics In The Northern Great Plain Region. Vol. VII, Anul 7,

Perales, R.M.Y.,(2002), Rural Tourism in Spain, Annals of Tourism Research, Vol:29, No:4, pp:1101-1110

Pina. I.P.A., Maria, T.D.D., (2005), Rural Tourism Demand by Type of Accomodation, Tourism Managment, Vol:26, No:6,pp:951-959

Richards, G.,(1994). Cultural Tourism in Europe, Progress in Tourism Recreation and Hospitality Managment, V:5, J.Wiley&Sons.

Soykan, F., (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm'. Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi Yıl:10, Mart-Haziran, 67-75

Soykan, F., 2003. Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi, Ege Coğrafya Dergisi 12(2003), 1-11, İZMİR.

Tapur, T., (2009). Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 2/9 (2009)

Tuna, M. (2007). Turizm, Çevre ve Toplum (Marmaris Örneği), Detay Yayıncılık, Ankara

Uslu, A., Kiper.T (2006) Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi 3(3)

Waite, G.,(2000), Consuming Heritage: Perceived Historical Authenticity. Annals of tourism Research, C.27, Sayı:4, s.838

www.cografya.gen.tr/tr/corum (erişim tarihi:2011)